

ઐકાર ઝાંલે

મૈત્રી
વિજેશી
૨

मैत्री विजेशी २

हे पुस्तक विनामूल्य आहे
पण फुकट नाही

या मागे अनेकांचे कष्ट व पैसे आहेत .

म्हणून हे वाचल्यावर खर्च करा ३ मिनिट

१ मिनिट : लेखकांना फ़ोन करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा

१ मिनिट : ई साहित्य प्रतिष्ठानला मेल करून हे पुस्तक कसे वाटले ते कळवा.

१ मिनिट : आपले मित्र व ओळखीच्या सर्व मराठी लोकांना या पुस्तकाबद्दल
अणि ई साहित्यबद्दल सांगा.

असे न केल्यास यापुढे आपल्याला पुस्तके मिळणे बंद होऊ
शकते.

दाम नाही मागत. मागत आहे दाद.

साद आहे आमची. हवा प्रतिसाद.

दाद म्हणजे स्तुतीच असावी असे नाही. प्रांजळ मत, सूचना, टीका, विरोधी मत यांचे स्वागत आहे. प्रामाणिक मत असावे. ज्यामुळे लेखकाला प्रगती करण्यासाठी दिशा ठरवण्यात मदत होते. मराठीत अधिक कसदार लेखन व्हावे आणि त्यातून वाचक अधिकाधिक प्रगल्भ व्हावा, आणि संपूर्ण समाज सतत एका नव्या प्रबुद्ध उंचीवर जात रहावा.

ई साहित्य प्रतिष्ठान

सादर करीत आहे

मैत्री विजेशी

(वैज्ञानिक लेख)

लेखक :

ओंकार अशोक झांजे

लेखकाची ओळख-

ओंकार अशोक झांजे

पत्ता- मु. ढालकाठी, पो. बिरवाडी, ता.महाड,
जि.रायगड.

omkar.zanje1@gmail.com

7770099295

Instagram ID: __omkar_zanje__

शिक्षण – इलेक्ट्रिकल इंजिनियर

पदविका: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

तंत्रज्ञान विद्यापीठ, इन्स्टिट्यूट ऑफ पेट्रोकेमिकल इंजीनियरिंग, लोणेरे

पदवी: ऑल इंडिया श्री शिवाजी मेमोरिअल सोसायटीचे इन्स्टिट्यूट ऑफ
इन्फोर्मेशन टेक्नोलॉजी, पुणे (अंतिम वर्ष)

या पुस्तिकेतील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण व नाट्य, चित्रपट किंवा इतर रुपांतर करण्यासाठी लेखकाची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

प्रकाशक :ई साहित्य प्रतिष्ठान

www. esahity.com

esahity@gmail.com

eSahity Pratishthan

eleventh floor

eternity

eastern express highway

Thane.

www. esahity.com

esahity@gmail.com

प्रकाशन : ३० मार्च २०२०

©esahity Pratishthan®2020

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

ओंकार झांजे यांची प्रकाशित पुस्तके व लिंक्स

ओमली २०५०: (भविष्यकाळ कथा): ओंकार झांजे

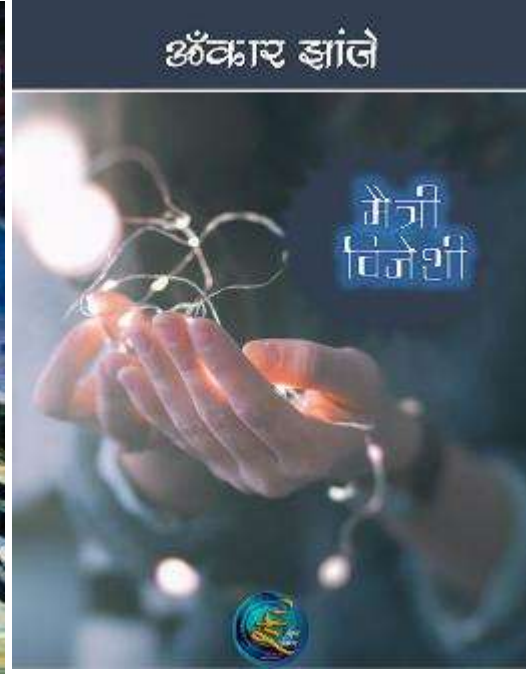
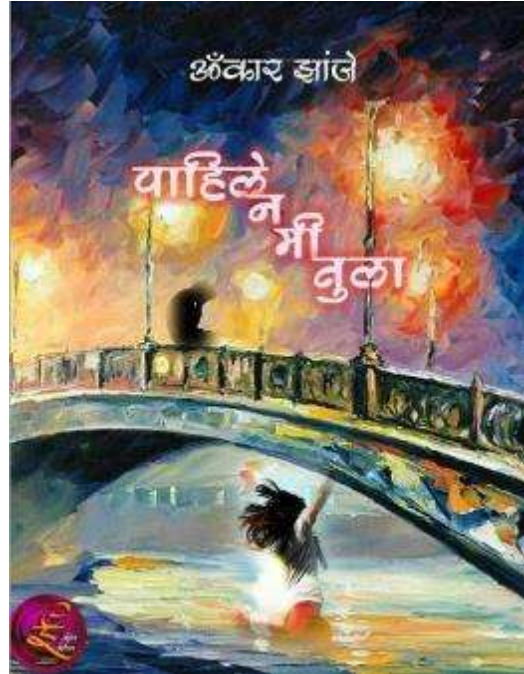
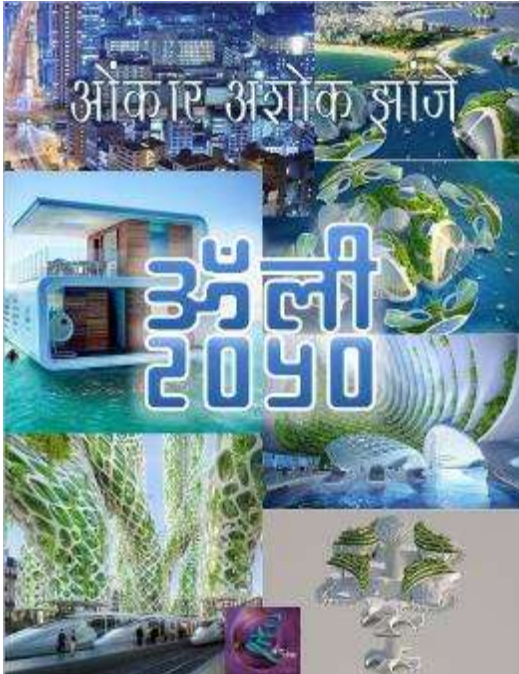
http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/om_li_2050_omkar_zanje.pdf

पाहिले न मी तुला (लघुकादंबरी) : ओंकार झांजे

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/pahile_n_mi_tula_omkar_zanje.pdf

मैत्री विजेशी : ओंकार झांजे

http://www.esahity.com/uploads/5/0/1/2/501218/maitri_vijeshi_omkar_zanje.pdf

मैत्री विजेशी - २

मनोगत

ईसाहित्यच्या सर्व वाचकांना माझा सप्रेम नमस्कार!
खूप दिवसांनंतर आपण भेटत आहोत. मैत्री विजेशी हे
पुस्तक गेल्या वर्षी प्रकाशित झाले. या लेखमालिकेला
चांगला प्रतिसाद मिळाला. त्यामुळेच हा पुढचा भाग
जिज्ञासू वाचकांसाठी..

'जे जे आपणासी ठावे ते ते इतरांसी सांगावे

शहाणे करुन सोडावे सकळजन'

या समर्थ रामदासांच्या ओळींप्रमाणेच विजेशी मैत्री करुन तिच्याविषयी शहाणे करण्याचा हा
एक छोटासा प्रामाणिक प्रयत्न!

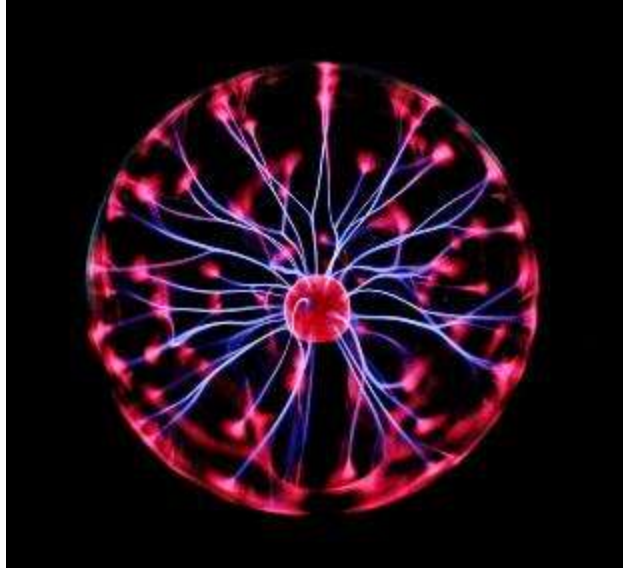
आपल्या प्रांजळ प्रतिक्रियेच्या प्रतिक्रियेत..

STAY CURIOUS ! LIVE CURIOUS !

- ओंकार झांजे

अर्पणपत्रिका

ईसाहित्यच्या सर्व रसिक वाचकांना हे चौथे पुष्प समर्पित

मैत्री विजेशी - २

प्रकरण १

सोहम, वय वर्ष पंचवीस, पुण्यात शिकत होता. कॉलेजमध्ये लेक्चर चालू होते. त्याचा फोन कंपन करीत होता. त्याने सरांचे लक्ष चुकून फोन खिशातून काढला. मीरा चा मेसेज होता. मीरा सोहमची प्रेयसी होती. ती मुंबईत एका नामांकित खासगी शिकवणी वर्गात शिकवायला जात होती. तिचा संदेश आला होता..

“हाय !! अरे आम्हाला दोन तास ब्रेक आहे. दुपारी येशील का भेटायला ?”

“हो.. आलोच” सोहमचा रिप्लाय आला.

एक लेक्चर संपल्यावर लगेच सोहमने कल्टी मारली आणि मुंबई ट्रेन पकडली.

“काय हे.. किती उशीर.. मी कधीची वाट बघत आहे..” मीरा म्हणाली.

“अगं फक्त पाच मिनिटे तर लेट झालोय”

“सोड जाऊदे. चल कुठेतरी फिरायला जाऊ” मीराने सुचवले.

“चल मग पुण्यालाच परत” सोहम मिशकीलपणे हसत म्हणाला.

“नको. माझ्याकडे फक्त एकच तास उरलाय आता. मला शिकवणीला जायचं आणि तसंही पुण्याला जायचं म्हणजे अर्धा तास तरी लागेल”

“मग अलिबागला चल” सोहमने शब्द न पडता लगेच उत्तर दिले.

“तिकडे जायला तर एक तासभर लागेल”

कुठे जायचं या विषयावर दोघांचं बराच वेळ संभाषण चालू होतं. त्यामुळे आजूबाजूच्या लोकांनी त्यांचा वाद-विवाद पाहून प्लॅटफॉर्मवर त्यांच्या बाजूने गर्दी

केली. तेवढ्यात एक रेल्वे पोलीस तिथे आले. त्यांनी दोघांना खड्या आवाजात विचारले-

“काय चालू आहे तिथे ?”

“काही नाही साहेब” सोहम घाबरत म्हणाला.

पोलिसाने त्याची कॉलर पकडली व त्याला खेचत नेऊ लागले..

“नको साहेब !! नको साहेब !!” सोहम ओरडत होता.

तेवढ्यात त्याच्या तोंडावर कुणीतरी भसकन पाणी ओतले...

“उठ ना मेल्या! दहा वाजले तरी अजून तुझे डोळे उघडले नाहीत”

ती सोहमची आई होती. त्याला झोपेतून उठवत ती म्हणाली. सोहमला जाग आली. त्याने घड्याळ पाहिले तर काय..दहा वाजले होते..

“ओह नो.. मला अकरा वाजता मुंबईला तिला भेटायला जायचे होते” तो मनातल्या मनात बोलत होता. तो आठची पॅसेंजर ट्रेन पकडून जाणार होता. पण त्याच्या प्रिय अशा झोपेने सगळी वाट लावली होती. मीरा खूप संतापली असणार त्याने मनोमनी ताडले.

“हट यार..! स्वप्नात आलेलं तसं पुण्याहून मुंबईत अर्ध्या तासात जाता आलं असतं तर किती भारी झालं असतं ! जाऊदे मी कुठे स्वप्न रंगवतोय. मला निघायला हवं. आधीच उशीर झालाय.”

आई टीव्ही लावून बातम्या बघत होती.

“हे बघ बाळा.. नवीन ट्रेन येत आहे हायपरलूप का काय म्हणे. मुंबई-पुणे फक्त अर्ध्या तासातच”

सोहम निघता निघता थांबला व बातमी बघू लागला हा एक अविष्कार होता जणू
'हायपरलूप ट्रेन'

सरकारने हायपरलूप ट्रेन हा नवा प्रोजेक्ट आणला होता. या ट्रेनमुळे मुंबई-पुण्याचा तीन तासाचा प्रवास फक्त तेविस मिनिटांमध्ये होणार आहे. ही जगातील अशी प्रथमच सेवा असणार आहे. मुंबईत बीकेसी व पुण्यात वाकड येथे यांचे स्टेशन उभारण्यात येणार आहे. शून्य उत्सर्जन, पर्यावरणप्रेमी, प्रदूषणविरहित अशी कितीतरी या ट्रेनची वैशिष्ट्य होती.

'ही ट्रेन ट्यूब परिवहन प्रणालीवर आधारित आहे.

यात एक लांब चेंबर असणार आहे व त्यात एक कॅप्सूल किंवा पॉड असणार आहे. त्या पॉडमध्ये माणसे बसतील. या ट्रेनला चाके नसणार हे ऐकून नवल वाटायला नको. चुंबकीय प्रभावामुळे ही कॅप्सूल तरंगत राहून वेगाने पुढे जात राहिल. सुमारे एक हजार किलोमीटर प्रतितास हा तिचा वेळ असेल. या कल्पनेचे मूळ जनक होते तेसला. हा प्रकल्प पूर्ण व्हायला सात वर्षे लागतील!' बातम्यांवर ही शेवटची ओळ झळकली.

“सात वर्षे!! म्हणजे माझं लग्न होऊन मी पोरं बाळ खेळवत असेन.!” असा विचार करत सोहम तडक चपला घालायला निघाला. तोच मोबाईल वाजला-

“मी चालले घरी. बाय” मीरा कंटाळून घरी गेली. सोहमने डोक्याला हात लावला.

“काश ही ट्रेन आत्ता चालु असती ! मी रोज लंच ब्रेक मध्ये तिला भेटलो असतो” असं म्हणत सोहम पुन्हा विचारात हरवून गेला.

प्रकरण-२

फायनली सोहम मुंबई पोहोचला होता. दोघांनीही मरीन ड्राईव्हला जायचं ठरवलं. समोर निळाशार समुद्र दिसत होता व त्याला आकाशाने आलिंगन दिले होते. त्यांच्यासारखीच बरीच जोडपी मरीन ड्राईव्हच्या किनाऱ्यावर आपली संध्याकाळ घालवत होती. मीराचे लक्ष तिकडे गेले. एक माणूस फार विचित्र वागत होता. त्याने अंगावर जुने कपडे घातले होते. गळ्यात भलेमोठे ताईत अडकवले होते. डोक्यावर प्रचंड असा लाल टिळा लावला होता. केस खूप वाढले होते. जणूकाही बिग बॉस मधला अभिजीत वाटचुकलेच! तो सारखा हवेत उड्या मारत पक्ष्यासारखा उडण्याचा प्रयत्न करत होता आणि स्वतःलाच हसत होता. त्याला बघून आजूबाजूला लोकांचा हशा पिकला होता.

“काय आहे हा मूर्खपणा” मीरा

“नाहीतर काय” सोहमने दुजोरा दिला.

“पण हा असं का करतोय”

“अगं त्याचा फ्युज उडाला आहे”

मीरा गोंधळून जाते तोच सोहमने स्पष्ट केले “म्हणजे मानसिक संतुलन बिघडले वाटतं त्याचं”

“अरे यार फ्युज वरून आठवलं. मला फ्युज आणायचा होता. घरी लाईट गेली आहे. मी तुझ्याशी काय गप्पा मारत बसले. चल बाय!” म्हणत मीरा झपाझप पावले टाकत गेली.

“एका फ्युजसाठी एवढा त्रागा” सोहम हताश होत म्हटला.

“म्हणजे बॉयफ्रेंडपेक्षा फ्युज महत्वाचा” तो एकटाच बडबडू लागला. थोड्यावेळाने तो शांत झाला आणि विचार करू लागला.

“खरंच फ्युज असतो एवढुसा. पण तो नसला तर.. म्हणजे मूर्ती लहान पण कीर्ती महान तसच काहीतरी !”

फ्युजला मराठीत विद्युत वितळतार म्हणतात. सोप्या भाषेत सांगायचं झालं तर घरातील वायरिंग मधला करंट एका ठराविक मर्यादेपेक्षा जास्त वाढला तर ही तार वितळते व सर्किट खंडित होते जेणेकरून पुढील सर्व उपकरणे निकामी होण्यापासून वाचतात. म्हणूनच हा फ्युज सर्व उपकरणांच्या आधी व मीटर नंतर लावतात. हा सरळ जोडणीत म्हणजेच सिरीज कनेक्शन मध्ये जोडतात. हल्ली वेगवेगळ्या क्षमतेच्या वितळतारा बाजारात मिळतात उदाहरणार्थ- पाच एंपियर दहा एंपियर इत्यादी. साधारणपणे वितळतार बनवण्यासाठी शिसे, तांबे, जस्त, चांदी, कथिल यांसारखे धातू वापरतात. कमी क्षमतेसाठी कथिल ६३% शीशे ३७% हे प्रमाण वापरले जाते. सर्वप्रथम एडिसन याने वितळतार याची संकल्पना मांडली होती. त्यात कालांतराने अनेक सुधारणा होऊन पुढे वेगवेगळ्या प्रकारचे फ्युज बनवले गेले.

तर अशी आहे ही वितळतार. दिसायला एकदम सूक्ष्म, पण नसेल तर तुमच्या घरातलं एक सुद्धा उपकरण व्यवस्थित टिकणार नाही!

प्लॅटफॉर्मवर सूचना झाली..

‘पुण्याला जाणारी प्रगती एक्सप्रेस थोड्याच वेळात प्लॅटफॉर्म क्रमांक दोन वर येत आहे’ सोहमने नाईलाजाने बॅग उचलली व तो घरी गेला.

प्रकरण-३

“जोपर्यंत ती हायपरलूप का काय ती ट्रेन येत नाही तोपर्यंत आपल्याला असाच प्रवास करावा लागणार आहे” असे पुटपुटत सोहम निवांत खिडकीच्या बाजूला बसला.

“झुकझुक झुकझुक आगीनगाडी

धुरांच्या रेषा हवेत काढी,

पळती झाडे पाहूया

मामाच्या गावाला जाऊया”

कोणीतरी गाणं गात होतं. सोहमची नजर बाजूला गेली. लहान मुलं वाडगा घेऊन चिल्लर वाजवत गाणे म्हणत होती. खरंतर हे त्याला रोजचं होतं. पण कुणाकुणाला पैसे द्यायचे म्हणून त्याने दुर्लक्ष केले. पुढच्या स्टेशनला कोणी अपंग येईल, त्याच्यानंतर कोणी तृतीयपंथी येईल त्यापेक्षा सरळ त्याने कानात इयरफोन टाकले व गाणी लावून तो मोकळा झाला.

‘बाकी सब फर्स्ट क्लास हे’ कलंकचं गाणं वाजत होतं. जनरल डब्यात बसला असला तरी तो मनातल्या मनात फर्स्ट क्लास डब्यात बसलोय अशी स्वप्न पाहू लागला. तेवढ्यात धाडकन आवाज आला! ट्रेन अचानक थांबली. खूप मोठा आवाज झाला. सगळे प्रवासी घाबरले. बाहेर वाकून पाहिले तर समजले की पेंटोग्राफ तुटला होता.

“झालं बसा आता बॉबलत” समोरचे आजोबा म्हणाले “रोजच मरे त्याला कोण रडे अशी गत झाली आहे. कधी दरड कोसळते, कधी रुळांवर पाणी आणि आज हे..

म्हणजे आमच्या जीवाला शांती नाही. आमच्या कोकणात बघा कसं सर्वकाही सुरळीत.. पण त्याच सुद्धा आता विद्युतीकरण करत आहेत म्हणजे होऊद्या असंच सारखं”

सोहमला हा मुद्दा कदाचित पटला नाही. त्याने आजोबांना सांगितलं ही कोळशावर डिझेलवर चालणाऱ्या ट्रेनपेक्षा विजेवर चालणारी ट्रेन कशी फायदेशीर आहे. प्रदूषण नाही, जास्त आवाज नाही, लगेच सुरु होते, थांबायला पण सोपी जाते अशा अथक प्रयत्नानंतर त्याचे म्हणणे समोरच्या आजोबांना पटले. जवळ-जवळ एक तास झाला. ट्रेन आता सुरु झाली होती. सर्व प्रवाशांनी सुटकेचा निश्वास टाकला.

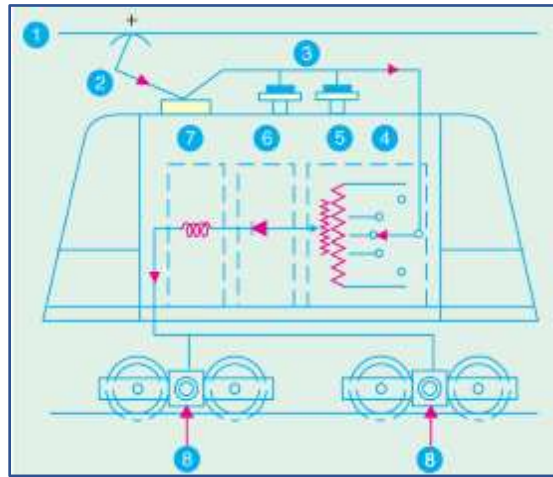
“दादा विद्युत ट्रेन कशी चालते” एका लहान मुलाने सोहमला विचारले.

आपल्या हक्काचा विषय आला म्हटल्यावर सोहम ही मोठ्या ऐटीत त्याचे ज्ञान पाजळू लागला. त्याने खिशातून मोबाईल काढला आणि त्यात एक फोटो दाखवला.

“ही बघ अशी असते आपली इलेक्ट्रिक किंवा विजेवर धावणारी ट्रेन.

आजूबाजूचे प्रवासीही कुतुहलाने बघू लागले.

“विजेवर चालणाऱ्या ट्रेनचे हे असे काही भाग असतात-

- १ ओवरहेड संपर्क तार
- २ पेंटोग्राफ
- ३ सर्किट ब्रेकर
- ४ ऑनलोड टॅप बदल
- ५ प्रवर्तक म्हणजेच ट्रान्सफॉर्मर
- ६ रेक्टिफायर
- ७ स्मूडिंग चोक
- ८ डीसी सिरीज ट्रॅक्शन मोटर इत्यादि.

ही एक सिंगल फेज २५ केव्ही ५० हर्ट्ज एसी वाहन आहे.

ट्रेनचे दोन प्रकार असतात एक विजेवर चालणारी ट्रेन व दुसरी विजेवर न चालणारी ट्रेन उदाहरणार्थ- डिझेल किंवा वाफेवर चालणारी ट्रेन. विजेवर चालणाऱ्या ट्रेनचे सुद्धा दोन प्रकार पडतात- एक स्वयंपूर्ण बॅटरी द्वारे चालणारी किंवा दुसरीकडून वीज घेऊन चालणारी आणि आपण शक्यतो शेवटच्या प्रकारातली ट्रेन वापरतो. याचे कार्य काहीसे अशा प्रकारे होते- सर्वप्रथम संपर्क तारेतून वीज ट्रेन पर्यंत पोहोचते. ती जमा करण्याचे काम पेंटोग्राफ करतो. हा कलेक्टरचा एक प्रकार आहे. तो वीज वाहून प्रवर्तकाला देतो. प्रवर्तक या उच्च विभवाला कमी विभवामध्ये रूपांतरीत करतो. ट्रेनची चाके ही मोटरच्या सहाय्याने चालवली जातात. मोटर या एसी किंवा डीसी असतात. डीसी मोटर चे सुद्धा सिरीज शंट आणि कंपाउंड असे प्रकार पडतात. ट्रेनचा वेग नियंत्रित

ठेवायला लागणारी वैशिष्ट्ये डीसी सिरीज मोटरमध्ये तंतोतंत आढळतात. म्हणूनच ती जास्तीत जास्त ट्रेनमध्ये वापरतात. परंतु या मोटरला तर डीसी पुरवठा लागतो. म्हणूनच ट्रेनमध्ये रेक्टिफायर लावून एसी चे रूपांतर डीसी मध्ये केले जाते. त्यामध्ये काही हलके तरंग अर्थात रिपल्स असतात ते काढून टाकण्यासाठी चोक वापरतात. त्यामुळे अगदी शुद्ध डिसी अर्थात दिष्ट विद्युतधारा मोटरला पुरवता येते. ट्रेन ला ब्रेक लावायची पद्धत सुद्धा अशीच आहे. मोटरच्या कनेक्शनमध्ये आवश्यक ते बदल करून आपल्याला ट्रेन थांबवता येते. या प्रक्रियेला इलेक्ट्रिक ब्रेकिंग असे म्हणतात. सोहमच्या ज्ञानाचा उपयोग आज झाला होता. आजूबाजूच्या लोकांनी त्याची पाठ थोपटली. आता तो केवळ नावालाच इंजिनियर नव्हता..

प्रकरण-४

मीरा घरी आरामात सोफ्यावर बसून टिक्की बघत होती. आज बराच वेळानंतर तिला मोकळा वेळ मिळाला होता. सगळ्या वाहिन्यांवर फक्त महापुराच्या बातम्या लागल्या होत्या. थोड्या वेळाने तिने चॅनल बदलला. तेवढ्यात तिचा मोबाईल वाजला. वीणाचा फोन होता. वीणा मिराची बालमैत्रीण मीराने फोन उचलला-

“हॅलो.. अगं घरी ये ना जरा” तिकडून आवाज आला.

“का ग काय झालं?” मीराने आश्चर्याने विचारले.

“अगं घाबरण्यासारखं काही नाही. पण जरा तुझी मदत हवीये”

“पण सांग तरी काय झालं?”

“आमचं गेल्या महिन्याचं लाईट बिल आलंय”

“मग त्यात काय”

“पाच हजार रुपये आलंय”

“हे म्हणजे ते ४४२ ला दोन केळी नाही का विकली तसंच झालं म्हणायचं” मीरा खो खो हसत उद्गारली.

“काय? इथे गंभीर विषय आहे. आमचं वर्षभराचं लाईट बिल पण एवढं येत नाही आणि तू..” असं म्हणत तिने रागानेच फोन ठेवला. काही गरज लागल्यास वीणा नेहमीच मिराची मदत मागायची. विद्युत अभियंता असल्याने ती अगदी योग्य रस्ता तिला सांगत असे. आपण चुकीच्या वेळी मस्करी केली मीराला कळून चूकले मिराने तीला पुन्हा फोन लावला-

“मी पंधरा मिनिटात येते. आपण महावितरण कार्यालयात तक्रार करायला जाऊ”

“बरं..” समोरून कंटाळवाणा आवाज आला.

“खरच लाईट बिल अशी गोष्ट आहे जिच्यावर आपण किती बिल आहे याशिवाय काहीच बघत नाही” मिरा वीणाला सांगत होती.

“बिलाच्या पाठिमागे सर्व माहिती असते. पण एक म्हणजे कोणी वाचत नाही आणि दुसरं म्हणजे लोकांना कळत नाही”

“काय आहे मग सांग?” वीणाने उत्सुकतेने विचारले.

मीरा सांगू लागली- “वीज ग्राहकांचे वेगवेगळे प्रकार असतात. घरगुती, औद्योगिक, इतर इत्यादी. विजेचे एकक युनिट आहे. म्हणजे के डब्ल्यू एच म्हणजे एक हजार वॅट. प्रत्येक उपकरणावर त्याची वॅट रेटिंग दिलेले असते. त्या रेटिंगला आपण किती तास ते उपकरण वापरले याने गुणले असता आपल्याला एकूण वीज वापर मिळतो. घरगुती ग्राहकांच्या बिला मागे पुढील घटक असतात-

१ स्थिर आकार

२ वीज आकार

३ इंधन समायोजन आकार

४ वीज शुल्क

५ पूर्णांक देयक

६ थकबाकी

७ इतर आकार

८ मुदतीपूर्वी द्यायची रक्कम

९ मुदतीनंतर भरायची रक्कम

१० ग्राहकाचे नाव

११ ग्राहकाचा पत्ता

१२ ग्राहक क्रमांक / मीटर क्रमांक

१३ मीटरचा फोटो

१४ मागील महिन्याची रीडिंग

१५ गेल्या सहा महिन्यांचे युनिट्स इत्यादी

तसेच मागच्या बाजूला वेगवेगळ्या ग्राहकांसाठी विजेवर किती शुल्क आकारण्यात आले आहे याची माहिती दिलेली असते. स्थिर आकार हा वीज वापरली नाही तरी आकारला जाणारा स्थायिक आकार आहे. वीज वापरण्याकरता राज्य सरकार आपल्याकडून वीज शुल्क आकारते. विक्रीकर हा इलेक्ट्रिसिटी ॲक्ट 1963 नुसार राज्य सरकारतर्फे वसूल करण्यात येतो. वीज तयार करण्यासाठी वेगवेगळ्या प्रकारचे इंधन लागते उदाहरणार्थ औष्णिक विद्युत ऊर्जा निर्मितीसाठी कोळसा त्यामुळेच इंधनाची किंमत सतत बदलत असते. आणि ती किंमत आपल्याला इंधन समायोजन आकार यातून वसूल करण्यात येते. तसेच एका ठराविक तारखेपर्यंत बिल भरल्यास कमी रक्कम सांगण्यात येते व त्या तारखेनंतर भरल्यास आपल्याला जास्त रक्कम भरावी लागते. ग्राहकांनी लवकरात लवकर बिल भरावे यासाठी ही युक्ती महावितरणने लावली आहे. शिवाय महावितरणने तक्रारींसाठी १८००२००३४३५ व १८००२३३४३५ हे टोल फ्री क्रमांक उपलब्ध करून दिले आहेत. या क्रमांकावर फोन लावून आपण प्रथम आपण आपला ग्राहक क्रमांक सांगायचा असतो व त्यानंतर आपले कोणतेही तीन मोबाईल क्रमांक तेथे सांगायचे. असे केल्याने आपणास पुढच्या वेळेस फोन

सूचना व अटी :

वीज शुल्क शासन अधिनियम क्र. ६२/२००३ / अ. ७, २००३/२००३-०४ दि. २५/०७/२००३, अन्वये आचलण्यात येईल. वीज विभागात शासन अधिनियम क्र. २१/२००२/२००२, अन्वये आचलण्यात येईल. 'विद्युत् वितरण विभागातील वीज शुल्क दर' रचनेबाबतच्या वीज शुल्क विनियम विभागाकडून अद्ययावत आदेश जारी. "मिटर वापरियेच्या वेळी वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

२) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

३) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

४) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

५) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

६) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

७) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

८) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

९) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१०) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

११) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१२) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१३) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१४) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१५) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१६) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१७) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१८) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

१९) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

२०) वीज वापर करताना मिटर वापर करताना वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

आवक क्रमांक: **XXXXXX** HSN CODE: **XXXXXX**

देयक भरणा: **20-05-2019** पर्यंत विभागात घेता आले

विवरण	रक्कम
विद्युत् आकार	90.00
वीज आकार	216.55
वर्तमान आकार (इ. 1.28) R&U	90.88
वर्तमान सामाजिक आकार	25.56
वीज शुल्क 16.00%	67.68
वीज विक्री कर 0.00 (प्रति पैसा/युनिट)	0.00
वर्तमान सरासरी देयकाचे रक्कम	0.00
व्याज	0.00
इतर आकार	0.00
घातू वीज देयक (रु.)	490.67
निव्वळ रक्कम/जमा	-1.96
समाधानी रक्कम	-5.10
व्याजची रक्कम	0.00
एकूण रक्कम/जमा	-7.06
देयकाची निव्वळ रक्कम	493.61
मुद्रांक देयक (रु.)	480.00
03-07-2019 वा तारखे पर्यंत नरल्यास	480.00
कंपर देयक भरणा सुट रु.	4.23
मागील पावतीचा दिनांक	30-05-2019
कुल देयक	430.00
विद्युत् आकार रु.	9.12

PAYMENT HISTORY

RECEIPT DATE	PAID AMOUNT
30-05-2019	430.00
29-04-2019	450.00
02-04-2019	930.00
08-03-2019	250.00
08-02-2019	250.00
04-01-2019	530.00

आवक क्रमांक २०२२-२६४७८८९९ दि. २०-०५-२०१९ पर्यंत देयक भरण्यात येणे आवश्यक आहे. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल. वीज शुल्क दराने आचलण्यात येईल.

महावितरणचा विशेष मदत कक्ष

महावितरण

मदतवाहिनी क्र.: **022-26476199**

०२२-२६४७८८९९

- नवीन वीजजोडणी तत्परतेने
- बाहक नावातील बदल करणे झाले सुलभ - मदत वाहिनीवर साहाय्याचे माव, पत्ता व मोबाईल क्र. घेऊन त्वरीत कारवाई

संपर्क : मदत कक्ष, महावितरण मुख्यालय, प्रकाशगड, मुंबई

“अच्छा.. असं होय..”

“तुला माहिते का मागे व्हाऊअपवर एक संदेश आला होता. ही महावितरण आपली फसवणूक करत आहे. मिटर रिडींग तीस दिवसांपेक्षा कमी घेण्यात येते व बिल महिन्याचं घेण्यात येतं”

“हो. मीही वाचलं होतं. पण तसं काहीच नसतं. जर दिवस कमी-जास्त झाले तर त्याला गुणक अवयवाने गुणून योग्य करण्यात येतं. व्हाऊअपवर तर कोणी काहीही तयार करून पाठवतो. त्यावर विश्वास ठेवू नये.”

“खूप खूप धन्यवाद मीरा! नेहमीप्रमाणे तूच मदतीला धावून आलीस वीणा खूश होत म्हणाली.”

“हे बघ थॅक्यू थॅक्यू काही नाही. जा पहिली कॉल्ड कॉफी बनव आपल्यासाठी. तीच माझी फी आहे असं समज” मीरा हसत म्हणाली.

“हो बनवते इंजिनियर मॅडम” हसत-हसत वीणा आत गेली.

प्रकरण-५

आज बऱ्याच दिवसानंतर सोहम व मीरा भेटले. पुण्यात ते नेहमीप्रमाणे भटकू लागले. शेवटी निवांत एका झाडाखाली बाकावर ते बसले. पावसाळ्याचा हंगाम चालू होता. पुण्यातला पाऊस नेहमी प्रमा रिमझिम बरसत होता.

“राम नाम सत्य है.. राम नाम सत्य है”

काही माणसे प्रेत घेऊन जात होती. दोघांचेही लक्ष तिकडे गेले. कोणीतरी वारलं होतं व त्याचे प्रेत घेऊन अंत्ययात्रा निघाली होती. थोडा वेळ दोघेही शांत झाले.

“ए सोहम.. तुला आठवतंय का? आपण मागच्या वर्षी प्रोजेक्टला देवबागला गेलो होतो”

“हो विसरेन कसा? कितीतरी सुंदर आठवणी आपल्या आहेत तिथे” सोहम.

“आपण तिथे स्मशानातलीसुद्धा केस सोडवली होती. आठवतंय का?”

“हो ना!”

“तिथे बल्बचा प्रॉब्लेम होता. भूतबित काहीच नव्हतं.”

“नाहीतर काय!”

“हो पण ते गाव होतं. तिकडे प्रेत जाळतात.”

“म्हणजे?”

“अगं म्हणजे आता समोर प्रेत गेले ना त्याच्याविषयी बोलतोय मी”

“काय बरं?”

“हेच की तिकडे लाकडावर जाळत नाहीत एका विद्युतदाहिनीमध्ये जाळलं जातं”

“हो खरंच!”

“कधी विचार सुद्धा केला नव्हता विजेचा उपयोग असा सुद्धा केला जाईल.”

“म्हणजे बघ ना.. विजेचा शॉक लागून सुद्धा माणसं मरतात. पण मेलेल्या माणसालाच विजेने जाळण्यात येते.”

“पण मला वाटतं शहराच्या ठिकाणी ते योग्य सुद्धा आहे.”

“हो ना. एका व्यक्तीमागे किती लाकडं लागतात आणि या सर्वांमुळे शहरांमध्ये लाकडांची बचत होते. शिवाय वायुप्रदूषण सुद्धा होत नाही”

“पण नक्की कशी असते रे ही विद्युतदाहिनी? मी कधी गेले नाही आत.”

“मी तरी कुठे गेलोय. पण मला माझ्या एका मित्राने सांगितले. तो एकदा गेला होता.”

“मग सांग”

“ही आपल्या ज्युल महाराजांची कृपा”

“अच्छा.. म्हणजे ज्युलचा विद्युतधारेचा उष्णतेचा नियम”

“हो तोच. विद्युतदाहिनीला इंग्रजीत Electric Crematorium असं म्हणतात.

इस्त्री, हिटर हे विजेमुळे तयार होणाऱ्या उष्णतेचे परिणाम आहेत. विद्युतदाहिनीसुद्धा त्यापैकीच एक आहे. यात एक चेंबर असतो व त्यात प्रेताला ठेवले जाते व अत्यंत उच्च दाब असलेल्या विद्युत प्रवाह त्यात सोडण्यात येतो.

त्यामुळे तयार होणाऱ्या आगीने शरीराचे सर्व स्नायू जळ आणि हाडांचीसुद्धा राख होते व तयार होणारा धूर चिमणीतून प्रक्रिया करून बाहेर सोडला जातो व राख एका पाइपमधून बाहेर येते. हीच राख मेलेल्या व्यक्तीच्या नातेवाईकांना देण्यात येते.”

“फारच डेंजर नाही! म्हणजे सगळीकडेच तंत्रज्ञान विस्तारत चाललय आणि कुठलीच गोष्ट आता पहिल्यासारखी सहज राहिली नाही.”

“हो. पण शेवटी बदल तर स्वीकारावा लागणारच ना..”

“हो. ते म्हणतात ना- जुनं ते सोनं आणि नवं ते हवं”

पु ल देशपांडे गार्डनच्या पाण्यात पाय टाकून सूर्यास्ताचा मस्त अनुभव घेत दोघे आपल्या इकडच्या तिकडच्या गप्पा मध्ये मग्न झाले. सूर्यराज मावळले होते.

प्रकरण-६

मीराला झोपेतून जाग आली. कसलातरी आरडाओरडा चालू होता. तिने एक मोठी जांभई दिली आणि हाडं कडाकडा मोडत ती उठली. आत किचनमध्ये काहीतरी चालू होतं.

“काय ग आई.. का झोपमोड केलीस?” मीरा डोळे चोळत आईला म्हणाली.

“अगं हे बघ. अर्धा तास झाला हिटर पाण्यात ठेवून. तरी पाणी अजून तापलच नाही. आता काय म्हणायचं” असं म्हणत तिने कपाळाला हात लावला.

“थांब मी बघतो” असं म्हणत छोटा भाऊ बादलीला हात लावणार इतक्यात आईने त्याला मागे ओढले आणि ओरडले-

“मूर्ख कुठला! शॉक लागला असता म्हणजे..”

बिचारा सोनु मागे जाऊन तोंड बारीक करून बसला.

“थांब मी बघते.” मीराने पिन काढली.

“हे काय..”

“काय?” आईने अजाणतेपणाने विचारलं.

“हे बघ. आत गांधीलमाशीने मातीचं घर केलंय सगळीकडे सॉकेटमध्ये.”

“असं होय. थांब. त्यांचा नायनाटच करते आता”

“अगं आई हळू जरा..” मीरा तिला समजावत म्हणाली.

कोपऱ्यात आपल्या भावाला रुसून बसलेला पाहून मीरा त्याला समजवायला गेली.

“मला पण बघायचंय” सोनू म्हणाला.

“बरं ये इकडे”

मीरा त्याला घेऊन गेली.

“ताई, पण मला एक सांग. हे सॉकेटवरचं तीन छिद्रांपैकी वरचं छिद्र मोठं आहे. असं का?”

“अरे वा सायंटिस्ट! तुला प्रश्नसुद्धा भारीच पडतात.”

“चल. तुला सगळं सविस्तर सांगते”

“नको नको. तुझं प्रवचन नको. त्यापेक्षा मला माहित नसलेलं बरं.”

मीराचं दरवेळेस लांबलचक भाषण ऐकून कोणीही तिथून उठून पळून जाईल. त्यात त्या बिचार्या छोट्या जिवाचा काय टिकाव लागायचा.

“बरं बाबा.. दोन मिनिटात सांगते” मीराने त्याला समजावत म्हटले.

“इथे अर्थिंग पिन लावतात.”

“अर्थिंग म्हणजे काय?” लगेच सोनूचा प्रश्न.

“म्हणून बोलले ना सविस्तर सांगते. ऐक आता. अर्थिंग म्हणजे कोणत्याही उपकरणाचा आवरणाचा भाग प्रत्यक्षपणे किंवा अप्रत्यक्षपणे जमिनीला जोडणे.”

“त्याने काय होते?”

“जर चुकून उपकरणातून वीज वाहत असेल तर आपण हात लावला असता ती या अर्थिंग पिन मधून सरळ जमिनीत जाते व आपण त्या वस्तूला हात लावला असता आपल्याला शॉक बसत नाही.

ओहमचा नियम आहे- $I \propto V$ म्हणजेच विद्युतधारा ही विभवांतर यावर अवलंबून असते व त्याला विरोध करतो तो रोध म्हणजेच रेजिस्टन्स. हा रोध तारेच्या लांबीशी समानुपाती आणि तारेच्या क्षेत्रफळाशी व्यस्तानुपाती असतो. म्हणजे क्षेत्रफळ जेवढे जास्त तेवढा रोध कमी यामुळेच हे छिद्र मोठं ठेवतात. त्यामुळे अनावश्यक करंटला कमी रोध मिळतो व तो पटकन जमिनीपर्यंत पोहोचतो. मीराने बोलणे संपवून सोनूकडे पाहिले. पण तो तर केव्हाच झोपला होता.

“म्हणजे तोंडाची हवा फुकट गेली” मीराने मनातल्या मनात हसत म्हटले.

प्रकरण-७

नेहमीप्रमाणेच एक लगबगीची सकाळ होती सोहमने पटापट आवरले होते. आज एका विदेशी कंपनी सोबत महत्त्वाची मीटिंग होती. नेहमीप्रमाणेच फॉर्मल्स कपडे परिधान करत त्याने आपला आवडीचा कोट घातला. “येतो आई” म्हणत तो शूज घालून मार्गस्थ झाला. खाली पार्किंगमध्ये त्याची बाईक होती. त्याने गाडीला किक मारली. पण गाडी काही सुरु होईना. त्याने पुन्हा किक मारली. पण तरीही काहीच उपयोग झाला नाही. जरा निरीक्षण केल्यावर त्याला समजले की त्याच्या गाडीतले पेट्रोल कोणीतरी चोरले आहे.

“च्या मायला यांच्या” गाडीवर हात आढळत तो ओरडला. आज नेमकी महत्त्वाची मीटिंग होती आणि त्याला उशीर होणार होता. त्याने वेळ न दवडता रस्ता पकडला व रिक्षाला हात केला पण रिक्षा काही थांबली नाही.

“या पुण्यात ना हेलिकॉप्टर थांबेल एक वेळ, पण रिक्षा थांबणार नाही” तो मनातल्या मनातच पुटपुटत होता. शेवटी समोरून बस आली. बस थांबताच तिच्यातून येणारा धूर पूर्ण त्याच्या तोंडावर पसरला आणि खोकत-खोकतच कसाबसा तो गाडीत चढला.

“हे देवा! कधी संपणार सगळं? हे पेट्रोल-डिझेलचे प्रदूषण कधीपर्यंत होणार आहे?” स्वतःशीच तो म्हणत होता. त्याच्या कंपनीत आज नेमकी ई-वाहनांसंबंधित चर्चा होती. खरंतर ई-वाहने हीच काळाची गरज आहे. एकतर सकाळच्या या दोन घटनांमुळे त्याचा पूर्ण मूड ऑफ झाला होता. पण इथे कामाशिवाय पर्याय नव्हता आणि चर्चेला विषयही अनुरूप होता.

कसाबसा तो ऑफीसला पोचला. मीटींग अजून सुरु झाली नव्हती.

“नशीब वाचलो” सोहमने सुस्कारा सोडला नाहीतर बॉसकडून त्याची आज चांगलीच खरडपट्टी निघाली असती.

परदेशी कंपनीचे अधिकारी व काही कर्मचारी त्यांच्या कंपनीत दाखल झाले. सोहमच्या बॉसने त्यांचे स्वागत केले. सर्व औपचारिक भाषणे पार पडली. अखेर मिटींगला सुरुवात झाली. प्रत्येकाने आपआपले मत मांडले.

सोहमने सकाळचा प्रसंग सांगितला. म्हणजेच ई-वाहनांची किती गरज आहे हे अधोरेखित केले. ई-वाहने म्हणजे इलेक्ट्रिक वाहने अथवा विजेवर चालणारी वाहने भारत सरकारने २०१३ साली ‘राष्ट्रीय विद्युत गतिशीलता योजना २०२०’ लॉन्च केली .

या योजनेअंतर्गत २०२० पर्यंत ६० ते ७० लाख ई-वाहने रस्त्यावर धावणार आहेत.

टेसला प्रतिकृती ही ई-वाहनाची लोकप्रिय प्रतिकृती आहे. तिची संकल्पना निकोला टेसला यांनी मांडली. रॉबर्ट अँडरसन याने पहिले ई-वाहन बनवल्याचे सांगितले जाते. पण हे ई-वाहन नक्की असते कसे?

आपल्या नेहमीच्या गाड्या पेट्रोल डिझेलवर चालतात व आयसी इंजिनमुळे चाकांची हालचाल होते. ई-वाहनांमध्ये चाके फिरवण्यासाठी मोटर वापरली जाते जी इंडक्शन मोटर असते. तिला वीजपुरवठा देण्यासाठी बॅटरी जोडलेली असते. ही बॅटरी आपण चार्ज करू शकतो. सध्या सगळीकडे चार्जिंग स्टेशन उभारण्याचे काम सुरू आहे. हे आपण टिक्कीला पाहिले असेल. आपण या गाडीची चार्जिंग केबल स्टेशनला लावून गाडी चार्ज करू शकतो. वेग नियंत्रणासाठी इन्वर्टर वापरला जातो.

प्रत्येक नाण्याला दोन बाजू असतात. तसच ई-वाहनांचं सुद्धा आहे ती वापरायला फार आव्हाने आहेत जसे- चार्जिंग संपली तर वाहन पूर्णपणे बंद होईल. त्यासाठी पुरेसे चार्जिंग स्टेशन हवेत.

हल्ली हायब्रीड वाहने प्रसिद्ध होत आहेत. यात आपले पारंपरिक इंधन व वीज दोन्ही वापरले जाते. बॅटरी कमी शिल्लक आहे. असे कळताच डिझेल मोडवर गाडी नेता येईल. सध्या कल ई-वाहनांकडे आहे. प्रदूषण विरहित अशा या टिकाऊ वाहनांमुळे पर्यावरणाला नक्कीच मदत होईल. काही वर्षांनी आपले सरकार सध्याच्या गाड्यांचे उत्पादन सुद्धा बंद करणार आहे. त्यामुळे आता ई-वाहनांशिवाय पर्याय नाही असे म्हणत सोहम आपले बोलणे थांबवले. त्यावर त्याने जोरदार टाळ्या मिळवल्या. सर्वाना त्याचे मत पटले होते. मिटींग यशस्वी झाली होती. बॉसने सोहमचे अभिनंदन केले व त्याला त्यासाठी बक्षिससुद्धा दिले. ते गिफ्ट मिरवत सोहम आनंदात घरी परतला..

परिशिष्ट

काही महत्वाचे शोध व शास्त्रज्ञ

- १ फोटोइलेक्ट्रिक इफेक्ट - आर्नस्टाइन
- २ दुरचित्रवाणी- जॉन बेअर्ड
- ३ विजेचा दिवा- थॉमस एडीसन
- ४ सेफ्टी लॅप- हंप्रे डेव्ही
- ५ डायनामो- मायकेल फॅराडे
- ६ अणुभट्टी- एंरिको फर्मी
- ७ अलेक्झांड्रो वोल्टा- बॅटरी
- ८ मायकेल फॅरेडे- विद्युत चुंबकत्वाचे नियम
- ९ बेंजामिन फ्रॅंकलिन- विद्युल्लता दांडा, पतंग आणि विजेचा प्रयोग
- १० चार्ल्स कुलोम्ब- विद्युत आणि चुंबकीय बलाचा नियम
- ११ जॉर्ज ओहम- ओहमचा नियम
- १२ हेंरिक हर्ट्झ- विद्युतचुंबकीय तरंगांचे अस्तित्व
- १३ जेम्स ज्यूल- ज्यूलचा नियम
- १४ निकोला टेसला- प्रत्यावर्ती विद्युतधारा (AC)
- १५ ऑस्कर हेल- लाऊडस्पीकर
- १६ पर्सी स्पेंसर- मायक्रोवेव ओव्हन
- १७ रीने थूरी- विद्युत ट्रेन

संदर्भ सूची

- १ Electrical Technology Vol.2- B.L.Theraja
- २ Objective Electrical Technology- V.K.Mehta
- ३ MPSC राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा GS मॅन्युअल- ओम खरात, मनोहर पवार
- ४ Art of Reading Electricity Bill (LT-1)- Yogendra Vasant Talware
- ५ www.wikipedia.com

ई साहित्य प्रतिष्ठानचं हे बारावं वर्ष. ओंकार झांजे यांचं ई साहित्यवरचं हे चवथं पुस्तक.

ओंकार झांजे एक विद्यार्थी आहे. खरा विद्यार्थी. केवळ परिक्षा व मार्क यांसाठी अभ्यास न करता ज्ञान मिळवण्यासाठी शिकणारा. शिकत असलेल्या विषयाच्या मुळापर्यंत जाण्यासाठी बाहेरची पुस्तकं वाचणारा. आणि आपल्याला जे माहिती आहे ते इतरांना सोप्या भाषेत सांगणारा. त्यामुळे त्याने पुस्तकं लिहायला सुरुवात केली. प्रसिद्धी हा हेतू नव्हता. पैसे मिळवणं हा तर नव्हताच. पण तरीही प्रकाशक मिळेना. लेखक प्रसिद्ध नसल्यामुळे त्यांची पुस्तकं विकली जात नाहीत. त्यामुळे प्रकाशक त्यांची पुस्तकं छापत नाहीत. कधीकधी तर न वाचताच परत करतात. आणि प्रकाशन झालेच नाही तर हे नवीन लेखक प्रसिद्ध होणार कसे? या दुष्टचक्रात अनेक प्रतिभा गर्भातच मारल्या जातात. अगदी “मृत्युंजय”कार शिवाजी सावंतांचं पुस्तक तीन वर्षं कोणी प्रकाशक वाचूनही पहात नव्हता. अशा लेखकांना बळ देण्यासाठी आपण सर्व वाचक आणि ई साहित्यची टीम आता कटीबद्ध आहे. अनेक तरुण लेखक खूप छान लिहित आहेत. पण त्यांना योग्य असा प्लॅटफॉर्म नाही. त्यांची पुस्तकं प्रकाशित करायला प्रकाशक धजावत नाहीत. त्यांचे नाव प्रसिद्ध नसल्यामुळे त्यांच्या पुस्तकांच्या विक्रीबद्दल प्रकाशक साशंक असतात. जर या लेखकांची पुस्तके वाचकांसमोर आलीच नाहीत तर लोकांना त्यांचे नांव कळणार कसे? या दुष्टचक्रात सापडून अनेक नवतरुण लेखकांच्या पिढ्या बरबाद झाल्या. पण आता असे होणार नाही. इंटरनेटच्या सहाय्याने नवलेखकांना वाचकांच्या नजरेपर्यंत पोहोचवण्याचे काम आता अनेक संस्था करत आहेत. ई साहित्य प्रतिष्ठान ही त्यातील एक. सुमारे ५ लाखांहून अधिक वाचकांपर्यंत या नवीन लेखकांना नेण्याचे काम ही संस्था करते. पूर्ण विनामूल्य. लेखकांनाही कोणताही खर्च नाही.

ई
सा
हि
त्य
प्र
ति
ष्
ठा
न

आज ना उद्या लेखकांना भरघोस मानधन मिळवून देण्यासाठी ई साहित्य प्रतिष्ठानचे प्रयत्न चालू आहेत. नवीन लेखक यायला हवेत. भक्कमपणे उभे रहायला हवेत. त्यांना त्यांच्या त्यांच्या दर्जानुसार मानमरातब मिळावा. मानधन मिळावे. परदेशातील आणि दूरच्या खेड्यापाड्यांवरील नववाचकांना दर्जेदार साहित्य मिळावे. वाचकांनी त्यांना मनात स्थान द्यावे. त्यांच्या सादेला प्रतिसाद द्यावी.

अनेक नवनवीन दमदार लेखक ई साहित्याकडे वळत आहेत. त्यांना त्यांच्या कसानुसार प्रतिसादही मिळतो. कुणाला भरघोस तर काहींच्या वाढ्याला टीकाही येते. या टीकेला positively घेऊन हे लेखक आपला कस वाढवत नेतात.

प्रफुल शेजव, भाग्यश्री पाटील, कोमल मानकर, सुरज गाताडे, अनूप साळगावकर, बाळासाहेब शिंपी, चंदन विचारे, सौरभ वागळे, यशराज पारखी, चंद्रशेखर सावंत, संयम बागायतकर, ओंकार झांजे, पंकज घारे, विनायक पोतदार, चंद्रकांत शिंदे, चारुलता विसपुते, कार्तिक हजारे, गणेश सानप, मनोज चापके, महेश जाधव, मनोज गिरसे, मृदुला पाटील, निलेश देसाई, सनहा पठाण, संजय बनसोडे, संजय येरणे, शंतनू पाठक, श्रेणिक सरडे, शुभम रोकडे, सुधाकर तळवडेकर, दिप्ती काबाडे, भूपेश कुंभार, सोनाली सामंत, केतकी शहा, विनिता देशपांडे, सौरभ वागळे असे अनेक तरूण लेखक सातत्यपूर्ण लेखन करत आहेत. ई साहित्याकडे हौशी लेखकांची कमी कधीच नव्हती. आता हौसेच्या वरच्या पायरीवरचे, लेखनाकडे गंभीरपणे पहाणारे आणि आपल्या लेखनाला पैलू पाडण्याकडे लक्ष देणारे, आत्मविश्वासाने भारलेले तरूण लेखक येत आहेत. ही नवीन लेखकांची फ़ळी मराठी भाषेला नवीन प्रकाशमान जगात स्थान मिळवून देतील. त्यांच्या साहित्याच्या प्रकाशाला उजाळा मिळो. वाचकांना आनंद मिळो. मराठीची भरभराट होवो. जगातील सर्वोत्कृष्ट साहित्यिक प्रसवणारी भाषा म्हणून मराठीची ओळख जगाला होवो.

या सर्वात ई साहित्याचाही खारीचा वाटा असेल हा आनंद. आणि या यशात ई लेखकांचा सिंहाचा वाटा असेल याचा अभिमान.

बस्स. अजून काय पाहिजे?

